

Магістр 1 року навчання
факультету менеджменту та маркетингу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ПРИНЦИПИ ІНВЕСТУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація. Наведено теоретико-методологічні та практичні рекомендації з формування інвестиційної стратегії, а саме узагальнення щодо принципів формування та реалізації інвестиційної стратегії на підприємствах, що активно впроваджують інноваційні проекти.

Аннотация. Приведены теоретико-методологические и практические рекомендации по формированию инвестиционной стратегии, а именно обобщение относительно принципов формирования и реализации инвестиционной стратегии на предприятиях, активно внедряющих инновационные проекты.

Annotation. The article describes theoretical, methodological and practical advice on the formation of investment strategies, namely generalizations of the principles of formation and implementation of investment strategies in companies actively implementing innovative projects.

Ключові слова: інвестиції, інноваційні процеси, планування, принципи формування інвестиційної стратегії.

Світовий досвід свідчить, що зростання інвестицій в інноваційні сфери економіки сприяє прискореному розвитку економіки країни і підвищенню рівня життя. Проте вкладення інвестицій в інноваційні проекти не завжди сприяє зростанню прибутку і доходів. Як відомо, з досвіду окремих суб'єктів господарювання, вкладення коштів не лише не окупувалося, але і призводило до негативних результатів.

Інвестування в інноваційні проекти здійснюється для створення принципово нових виробництв, технологій, нових інноваційних продуктів. У теоретично-методичному забезпеченні процесу формування стратегій інвестиційної діяльності місце відводиться принципам.

Розробкою теоретичних, методичних і практичних основ формування стратегії розвитку підприємств займаються багато зарубіжних і вітчизняних вчених, зокрема Р. Акофф, І. Ансофф, Ю. Бажал, Бланк І. О., М. Войнаренко, А. Гальчинський, В. Герасимчук, В. Геєць, Кравченко С. І., Стрікланд А. Дж., А. Томпсон, А. Чандлер, Хобта В. М., П. Фадєєв, Шилова О. Ю., С. Шмідт. Проте складність, багатоаспектність і багатофакторність інвестиційної діяльності підприємств вимагає подальшого розвитку та вдосконалення її науково-теоретичного та методичного забезпечення. Актуальність проведення подальших досліджень зумовлюється значними змінами в соціально-економічних відносинах трансформаційного періоду розвитку України.

Метою дослідження є обґрунтування основних принципів інвестування в інноваційні проекти.

Формування інвестиційної стратегії – це складний процес, що включає багато етапів дослідження й аналізу великої кількості макро- і мікроекономічних факторів, що визначають актуальність стратегії та її відповідність основним цілям підприємства. Перш ніж приступати до формування стратегії необхідно визначитися з принципами, які будуть покладені в основу цього процесу. Узагальнивши дослідження вітчизняних і зарубіжних науковців щодо визначення принципів планування, автор вважає за необхідне розглянути найголовніші з них у контексті здійснення інвестиційного планування в інноваційні проекти.

Уперше принципи планування були сформульовані А. Файолем [1, с. 48–56]. Як основні вимоги при реалізації функції планування на підприємстві були названі такі п'ять принципів: необхідність, єдність, безперервність, гнучкість і точність.

Р. Акофф пізніше обґрунтував ще один принцип планування – принцип участі [2, с. 20–36]. Наведені принципи мають усеохоплюючий характер і притаманні різним системам планування й видам планів, у тому числі й інвестиційному плануванню в інноваційні проекти.

Шевчук В. Я. при розгляді питання формування концептуальних засад планування акцентує увагу на застосуванні принципу комплексності у плануванні інвестиційного процесу [3, с. 126]. Принцип ефективності потребує розробки такого варіанта інвестиційних планів, який при обмеженнях використовуваних ресурсів забезпечує отримання найбільшого економічного ефекту. Першим показником запланованого ефекту може служити перевищення результатів над витратами [4, с. 36]. Отже, найбільш важливими загальними принципами інвестиційного планування є: ефективність, варіантність, оптимальність, безперервність, урахування факторів ризику та часу, забезпечення єдності стратегічного і поточного планування, системність, адекватність.

Спираючись на результати досліджень попередніх авторів і беручи до уваги особливості сучасного теоретичного підґрунтя інвестиційного планування на підприємствах, що впроваджують інновації автор вважає за необхідне розробити систему принципів інвестиційного планування з урахуванням закономірностей здійснення інвестиційного планування на підприємстві.

Варто зазначити, що реалізація інвестиційного планування як якісно іншого підходу до складання планів має певні особливості, що позначаються на змісті загальновідомих принципів планування.

Стратегічний характер інвестиційної діяльності вимагає врахування стратегічних принципів планування, які забезпечують досягнення критеріїв якості та динамічності створюваної системи інвестиційного планування в довгостроковій перспективі. На дослідження стратегічних принципів звернена значна увага вітчизняних вчених [5 – 7], проте контекст дослідження потребує їх узагальнення й уточнення. Так, до основних стратегічних принципів планування інвестиційної діяльності належать принципи: рефлексії, який указує на необхідність урахування інтересів суб'єктів зовнішнього середовища при прийнятті рішення щодо інвестування; самоорганізації, завдяки якому система інвестиційного планування знаходить у зовнішньому середовищі корисні для себе стимули і посилює їх у контурах з позитивним зворотним зв'язком, у результаті чого між елементами та складовими системи виникають стійкі взаємозв'язки, що створюють певні переваги в процесі інвестиційного планування; обмеженої раціональності, що ґрунтується на твердженні про обмежену можливість осіб, що приймають рішення, сприймати й переробляти інформацію; самовизначення, який дозволяє системі інвестиційного планування не тільки змінюватися під впливом зовнішнього середовища, але й змінювати його згідно з власними цілями функціонування; диверсифікації, який полягає у поєднанні об'єктів різноманітних галузей і видів матеріального виробництва в єдиний інвестиційний портфель; резервування ресурсів, що забезпечує мінімізацію всіх видів ресурсів (у тому числі й інвестиційних) і їх резервування у випадку невизначеності впливу зовнішнього середовища. Слід запропонувати доповнити перелік стратегічних принципів, принципом безперервної адаптації, що означає безперервність і послідовність проведення інвестиційного планування на підприємстві на основі врахування змін у зовнішньому середовищі та вироблення заходів з обмеження його негативного впливу.

Зокрема, варто виділити загальносистемні, стратегічні, загальні та спеціальні принципи інвестиційного планування в інноваційні проекти (рисунок).

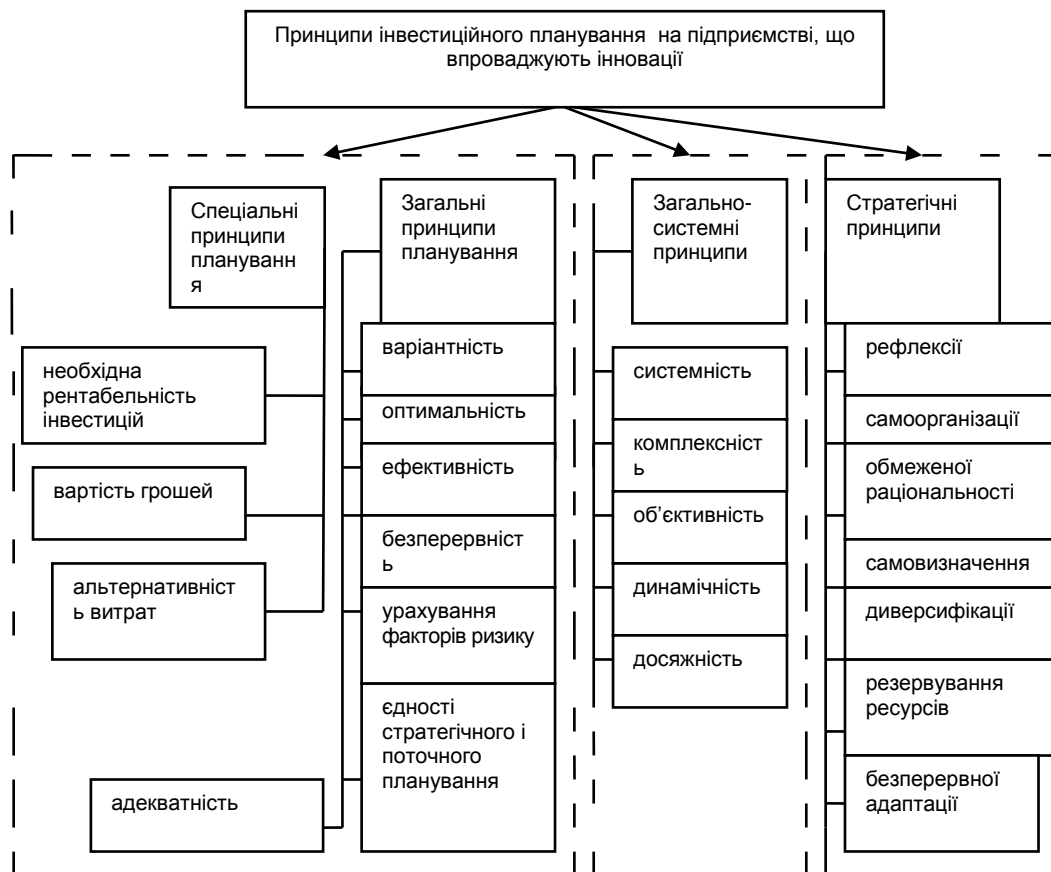

Рис. Узагальнення підходів до визначення принципів інвестування

Беручи до уваги особливості інвестування інноваційних проектів підприємств, необхідно виділити загальносистемні принципи:

1) системність, що полягає у використанні системного аналізу як основного теоретичного підґрунтя інвестування, та необхідність урахування всіх факторів внутрішнього і зовнішнього середовища, які впливають на процес планування інвестиційної діяльності;

2) комплексність, що передбачає доцільність урахування в процесі інвестиційного планування окремих аспектів реалізації проекту (технологічного, організаційного, трудового, фінансового, екологічного, соціального тощо);

3) об'єктивність, що передбачає здійснення планування інвестиційної діяльності з використанням достовірної й актуальної інформації, яка враховує особливості та динаміку зміни внутрішніх і зовнішніх факторів інвестиційного середовища;

4) динамічність, що передбачає врахування мінливості факторів впливу на прийняття інвестиційних рішень у процесі планування інвестиційної діяльності та їх коригування в разі необхідності;

5) досяжність, що передбачає прийняття рішень у процесі інвестиційного планування з позицій не тільки оптимальності, яка може бути недосяжною або досяжною, а й реальності досягнення. Тому названий принцип має переваги над принципом оптимальності, оскільки він дозволяє забезпечити реалізованість і реальність інвестиційних планових рішень.

Спираючись на основні принципи, слід сформулювати спеціальні принципи інвестиційного, які є характерними для даного виду діяльності. Перший із них можна охарактеризувати як альтернативність витрат. Цей принцип є інтерпретацією ширшого підходу до обґрунтування інвестицій: інвестиції, доходом від здійснення яких знехтували заради інвестування в інший проект, називаються альтернативними витратами. Другим спеціальним принципом планування інвестицій є вартість грошей у часі. Витрати на залучення капіталу повинні бути нижчими від величини рентабельності інвестицій, в іншому випадку інвестиції неефективні. Третій принцип планування інвестицій можна охарактеризувати як необхідна рентабельність інвестицій. Необхідний рівень рентабельності – це той мінімальний рівень дохідності, який здатний зацікавити інвестора, – це альтернативні витрати на інвестування в даний проект порівняно з іншими проектами, які мають рівні величини ризику.

Розгляд загальних і спеціальних принципів дасть можливість виділити спільні з іншими видами планування принципи та виокремити принципи, спеціальні, тобто такі, що є характерними лише для даного виду діяльності – інвестиційного планування на підприємстві. Загальні принципи планування є складовою частиною загальної методології планування діяльності підприємства, тоді як спеціальні принципи враховують специфіку інвестиційної діяльності та особливості здійснення її планування (практики планування, методики).

Отже, система принципів інвестиційного планування є суттєвим підґрунтям побудови дієвої системи інвестиційного планування, що дає можливість брати до уваги всі аспекти інвестиційної діяльності та швидко адаптуватись до змін у зовнішньому середовищі. Таким чином, подальші дослідження, подальші дослідження мають бути спрямовані на пошук оптимального алгоритму та етапів вибору інвестиційної стратегії підприємства.

Наук. керівн. Ріпка Д. О.

Література: 1. Штанько Л. О. Процес планування ефективної інвестиційної стратегії підприємства / Л. О. Штанько // Проблеми системного підходу в економіці : зб. наук. праць. – К., 2009 р. – С. 65–67. 2. Бланк І. О. Інвестиційний менеджмент : підручник / І. О. Бланк, Н. М. Гуляєва. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2003. – 398 с. 3. Економічні та соціальні аспекти управління інвестиційною діяльністю : монографія / В. С. Пономаренко, В. М. Гриньова, Н. М. Лисиця [та ін.]. – Х. : ХДЕУ, 2003. – 180 с. 4. Богатирьов А. М. Планування діяльності підприємств харчової промисловості в умовах ринку : монографія / А. М. Богатирьов, А. І. Бутенко, І. О. Кузнецова. – Одеса : Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України ; Одеська національна академія харчових технологій, 2002. 5. Свобода Т. І. Обґрунтування інвестиційної стратегії підприємства [Електронний ресурс] / Т. І. Свобода // Науково-практична інтернет-конференція. – Режим доступу : <http://intkonf.org/svoboda-t-i-obgruntuvannya-investitsiynoyi-strategiyipidpriemstva/>. 6. Кроль Ю. Я. Інвестиційне проектування: проблеми, шляхи розв'язання / Ю. Я. Кроль. – Х. : Основа, 2000. – 224 с. 7. Управление – это наука и искусство / А. Файоль, Г. Эмерсон, Ф. Тейлор [и др.]. – М. : Республика, 2004. – 352 с. 8. Інвестування : навч.-метод. посібн. для самост. вивч. дисц. / А. А. Пересада, О. О. Смірнова, С. В. Онікієнко та ін. – К. : КНЕУ, 2001. – 251 с. 9. Непогодіна Н. І. Інвестиційна стратегія в управлінні розвитком промислового підприємства (на прикладі машинобудівної галузі) Рукопис : автореферат дисертації здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук / Н. І. Непогодіна. – Хмельницький : Хмельницький національний університет. – Хмельницький, 2009. 10. Фатхутдинов Р. А. Стратегический менеджмент : учебник / Р. А. Фатхутдинов. – [4-е изд., перераб. и доп.]. – М. : Дело, 2001. – 448 с. 11. Шевчук В. Я. Основи інвестиційної діяльності / В. Я. Шевчук, П. С. Рогожин. – К. : Генеза, 2006. – 384 с. 12. Ястремська О. М. Інвестиційна діяльність промислових підприємств: методологічні та методичні засади : монографія / О. М. Ястремська. – [2-ге вид.]. – Х. : ВД "ИНЖЕК", 2004. – 488 с.